

Newsletter o hybridných hrozbách v SR

Prehľad indikátorov v prvej polovici novembra 2024

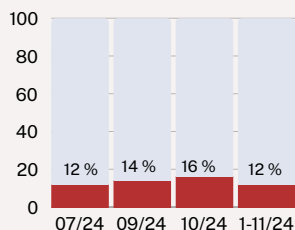
A. Zhrnutie

V prvej polovici novembra 2024 dominovali na Slovensku **dezinformácie a propaganda spochybňujúca dôveryhodnosť EÚ a spojencov v NATO**. Šírili sa názory, ktoré obviňovali USA a krajiny NATO zo zhoršovania globálnej bezpečnostnej situácie, pričom **Rusko bolo často vykresľované ako krajina presadzujúca mier**. Významnú časť dezinformačného obsahu na sociálnych sieťach tvorili **príspevky spochybňujúce pomoc a podporu brániacej sa Ukrajine**. Víťazstvo Donalda Trumpa v amerických prezidentských voľbách bolo často **interpretované ako predzvesť konca nezávislej Ukrajiny**.

Americké voľby ďalej prehľbovali polarizáciu slovenskej spoločnosti. Tento výsledok bol prezentovaný ako **víťazstvo v „kultúrnej vojne“ proti progresívnym hodnotám**, pričom slúžil na podporu anti-liberálnych naratívov. Polarizáciu posilňovali aj **rozdielne názory obyvateľov Slovenska na konflikt medzi Ruskom a Ukrajinou**. Prevažoval však názor, že NATO je zodpovedné za vypuknutie vojny, keďže údajne spôsobuje geopolitické napätie. **Tradičným terčom kritiky bola EÚ**, a to pre jej „zelenú“ politiku, neschopnosť riešiť migráciu, za jej podporu Ukrajiny a sankcie voči Rusku. Polarizačné príspevky sa zameriavali aj na útoky voči progresívnym politikom, pričom ich obviňovali z nenávisťi voči Slovensku a vyzývali ich, aby sa „odstahovali na Ukrajinu“.

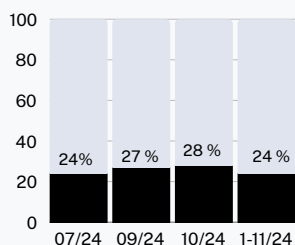
Na Slovensku sa za posledné dva týždne uskutočnili **proruské pochody za mier, ktoré v porovnaní s rokom 2023 nedosiahli porovnateľnú účasť a dosah v spoločnosti**. V oblasti kultúry bolo zaznamenané **pôsobenie ruskej ambasády na podujatí „Bibliotéka pedagogika 2024“**, kde boli prezentované ruské knihy za účasti osobitného predstaviteľa prezidenta Ruskej federácie pre medzinárodnú kultúrnu spoluprácu. **Na Bibliotéke bolo taktiež zaznamenané prezentovanie konšpiračnej literatúry slovenským vydavateľstvom Torden**.

Dezinformačný index

Definícia dezinformačného indexu: Pomer videní a zdieľaní dezinformačných správ, zavádzajúcich správ a propagandy voči celkovému počtu videní a zdieľaní najširších 500 príspevkov na sociálnych platformách (vážený priemer).

Index polarizácie spoločnosti

Definícia indexu polarizácie spoločnosti: Pomer videní a zdieľaní príspevkov s potenciálom polarizovať spoločnosť voči celkovému počtu videní a zdieľaní najširších 500 príspevkov na sociálnych platformách (vážený priemer).

Najviac polarizujúce spoločnosť na Slovensku boli v prvej polovici novembra 2024 výsledky prezidentských volieb v USA, čo bolo prezentované ako súčasť kultúrnej vojny medzi konzervativizmom a liberalizmom.

B. Šírené dezinformačné naratívy, zavádzajúce správy a propaganda

V hodnotenom období sa šírili najmä témy reflektujúce prebiehajúce udalosti na Slovensku a v Európe. Najviac boli šírené naratívy (s príkladmi uvedenými v odkazoch), ktoré podporovali nasledujúce strategické zámery:

- **Znižovať dôveryhodnosť partnerov v EÚ a NATO (viac ako 12 tisíc zdieľaní a 511 tisíc videní):**
 - USA a NATO sú vykresľované ako hlavní iniciátori konfliktov, vrátane vojny na Ukrajine, pričom Rusko chce mier. Víťazstvo Trumpa môže zastaviť vojnových štváčov.
 - NATO je prezentované ako agresor, zatiaľ čo EÚ ako slabý subjekt ovládaný západnými mocnosťami.
 - Kritizovanie „progresívnej politiky“ EÚ, napríklad za podporu Ukrajine, Green Deal, migračnú politiku a colnú politiku voči Číne. Šírla sa aj kritika sankcií voči Rusku, ktoré sú označované ako škodlivé pre Slovensko a výzvy na podpis petície za ich zrušenie.
- **Spochybnenie pomoci a podpory Ukrajine (viac ako 4 700 zdieľaní a 698 tisíc videní):**
 - Šírla sa teória o zániku Ukrajiny a vzniku „Novorossie“. Víťazstvo Donalda Trumpa je prezentované ako koniec Ukrajiny a je sposchybňovaná budúca podpora zo strany USA, pričom Zelensky je označovaný, že sa „bojí“ konca vojny a chce pokračovať
 - Podpora Ruska ako garanta „mieru a pokroku“ a obhajovanie vojenských akcií Ruska na okupovaných územiach, vrátane Donbasu. Rusko nechce viac územia, invázia bola vyprovokovaná zo strany USA, NATO a CIA.
- **Sposchybňovanie demokratických hodnôt (viac ako 2 700 zdieľaní a 551 tisíc videní):**
 - Víťazstvo Donalda Trumpa je interpretované ako posilnenie konzervatívnych a anti-liberálnych hodnôt, ako ďalšie víťazstvo v kultúrnej vojne a prehra „progresívcov“. Tí sú kritizovaní okrem iného za presadzovanie LGBT agendy a zločiny v súvislosti s pandemiou Covid-19 a očkovaním.

C. Prehlbovanie polarizácie spoločnosti

Zaznamenané bolo šírenie tém, ktoré majú vysoký potenciál rozdeľovať spoločnosť na Slovensku, v odkazoch sú uvedené príklady jednotlivých indikátorov:

Medzi najvýraznejšie polarizačné témy patrí Ruská invázia na Ukrajinu a postoje k Rusku, NATO a USA. USA sú často obviňované zo zodpovednosti za vznik konfliktu, pričom NATO je vykresľované ako zdroj geopolitického napätia. Tieto inštitúcie sú niektorými naratívmi prezentované ako manipulátori regionálnej politiky. Orientácia na Čínu, ale aj víťazstvo a politika Donalda Trumpa, boli často vyzdvihovalé ako alternatívy k liberálnym hodnotám a západnému spôsobu riadenia spoločnosti. Objavujú sa tiež správy, ktoré bagatelizujú potenciálne hrozby spojené s investíciami z Číny a vyzdvihujú čínsky politický a ekonomický model.

EÚ, ako tradičný terč polarizačných príspevkov, bola kritizovaná za podporu Ukrajiny, environmentálnu agendu a údajnú ekonomickú nestabilitu spôsobenú sankciami proti Rusku, čo sprevádzajú výzvy na ich zrušenie. Všetky tieto naratívy môžu polarizovať spoločnosť a prehlbovať odpor voči demokratickému zriadeniu a euroatlantickému ukotveniu SR.

Polarizačné naratívy sa sústredili aj na kritiku predchádzajúcich vlád a niektorých opozičných strán. Šírilo sa označovanie “progresívnych” politikov z nenávisťou voči Slovensku a výzve na ich odsťahovanie sa na Ukrajinu. V oblasti kultúry je často zdôrazňovaná potreba ochrany tradičných hodnôt a slovenského jazyka, pričom sa objavujú obavy o jeho ohrozenie angličtinou, češtinou a nemčinou, napríklad v súvislosti s pripravovaným jazykovým zákonom.

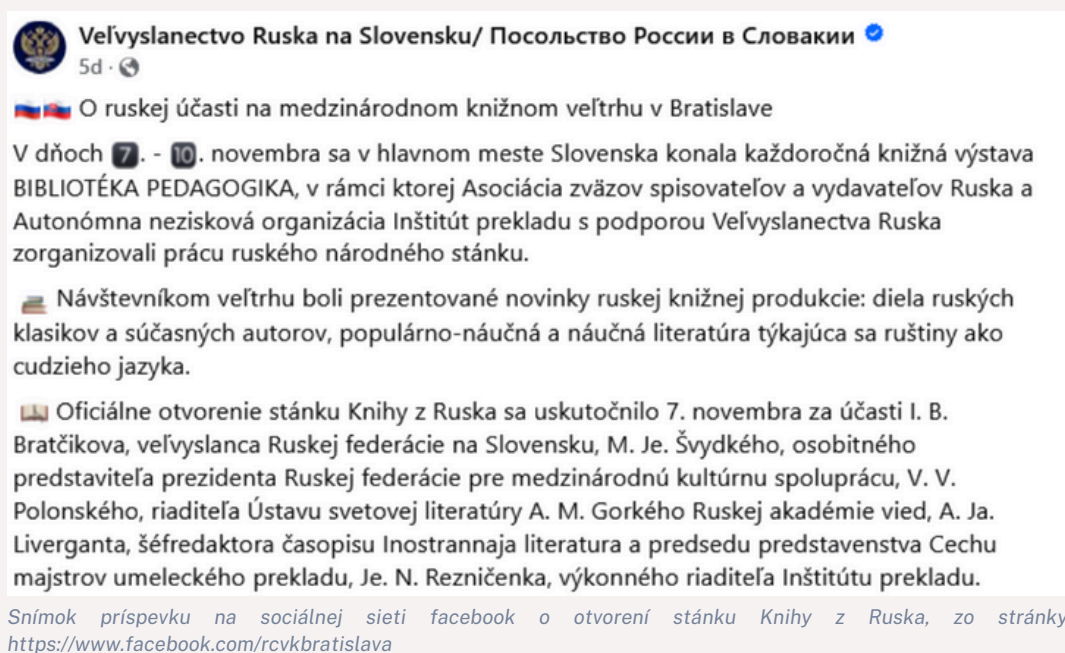
D. Ostatné indikátory hybridných hrozieb

Ruská propaganda na knižnom veľtrhu

Na knižnom veľtrhu BIBLIOTÉKA PEDAGOGIKA 2024 v bratislavskej Inchebe boli prítomné subjekty, ktoré šíria ruskú propagandu a dezinformačné naratívy.

Otvorenie stánku Knihy z Ruska

V rámci veľtrhu sa uskutočnilo oficiálne otvorenie stánku Knihy z Ruska, za účasti I. B. Bratčikova, veľvyslanca Ruskej federácie na Slovensku, M. Je. Švydkého, osobitného predstaviteľa prezidenta Ruskej federácie pre medzinárodnú kultúrnu spoluprácu a ďalších ruských predstaviteľov. Medzi spoluorganizátormi tohto stánku bol aj “Prekladateľský inštitút” (z ruštiny “Institut perevoda”), ktorý má sídlo v Moskve a medzi jeho zakladateľov patrí aj ruská propagandistická televízia Russia Today. Účasť tohto inštitútu bola priamo podporená ruským ministerstvom digitálneho rozvoja, spojov a masmédií.

Vydavateľstvo Torden

Vydavateľstvo je známe publikáciami, ktoré oslavujú Vladimira Putina, spochybňujú vedecký konsenzus, či šíria proruskú propagandu. Medzi ich tituly patrí aj kniha o smrti policajného prezidenta Milana Lučanského, ktorá spochybňuje oficiálne závery vyšetrovania, a diela propagujúce myšlienky o „árijskom“ pôvode Slovanov, čo nie je podporené vedeckými poznatkami. Taktiež vydáva knihy ako „Pandémia verzus Plandémia“ a „Za oponou WHO“, ktoré spochybňujú pandémiu COVID-19 a fungovanie farmaceutického priemyslu.

Vydavateľstvo vydáva okrem iného aj knihy Davida Ickeho, ktorý označuje svet za riadený reptiliánmi a obviňuje politikov z toho že sú “reptiliáni, ktorí sú pedofili a obetujú deti”. Tieto reptiliánske bytosti prezlečené za ľudí údajne manipulujú politiku a médiá. Icke taktiež tvrdí, že udalosti ako pandémia COVID-19 sú súčasťou globálnej manipulácie.

Vydavateľstvo na svojich profiloch šíri aj myšlienky KSB - Koncepcie spoločenskej bezpečnosti. Táto koncepcia propaguje alternatívny prístup ku geopolitike a medzinárodným vzťahom, vysvetľuje teórie o elitných skupinách, ktoré podľa nich tajne riadia globálne procesy, rozvíja teórie sebaorganizácie spoločnosti a multivektorový prístup k politike. Ich práca je často prepojená s ruským národným záujmom a ideou posilnenia ruského postavenia vo svete.

Prítomnosť subjektov šíriacich ruskú propagandu a dezinformačné naratívy na knižnom veľtrhu Bibliotéka 2024 predstavuje riziko pre Slovensko v niekoľkých oblastiach. Tieto naratívy môžu prehľbovať polarizáciu spoločnosti, spochybňovať vedecký konsenzus (napríklad o pandémii COVID-19), a vyzdvihovať pseudovedecké teórie, čím podkopávajú dôveru vo vedecké a inštitucionálne authority. Šírenie proruských sentimentov, vrátane vyzdvihovania Vladimira Putina, na ktorého bol vydaný zatykač Medzinárodného trestného súdu (ICC) v Haagu, a zároveň kritika západných inštitúcií, môže podkopávať zahraničnopolitické smerovanie Slovenska a oslabovať jeho záväzky voči EÚ a NATO. Účast' subjektov napojených na ruskú propagandu, ako je „Prekladateľský inštitút“, navyše naznačuje snahy Moskvy ovplyvňovať verejnú mienku a posilňovať svoj vplyv na Slovensku.

“Pochody za mier” 2024 - zhodnotenie

V našom newsletteri za druhú polovicu septembra 2024 sme priniesli informáciu o organizovaní “pochodov za mier” a to vo viac ako 40 mestách po celom Slovensku. Táto aktivita mala nadviazať na podobné pochody z roku 2023, ktoré boli vtedy označované za súčasť ruskej propagandy a kde sa skandovalo „Nech žije Putin!“ a „Nikdy proti Rusom!“.. Pochody malo v posledných mesiacoch organizovať najmä hnutie Archa a to za podpory rôznych ďalších aktérov.

Monitoringom informačného prostredia v dobe 1.októbra až 15.novembra 2024 bolo zistené, že informácie o tejto aktivite mali v slovenskom informačnom prostredí viac ako 20 tisíc videní. Napriek tejto skutočnosti, ako aj avizovanej podpore tejto aktivite, v reálnom svete sa na pochodoch zúčastnili len malé skupiny ľudí. Zaznamenané bolo aj zosmiešňovanie účasti na “pochodoch za mier”, ako aj ich uvádzanie do súvislosti s poskytovaním vojenskej pomoci súčasnej vlády SR Ukrajine, napriek tomu, že politici súčasnej vládnej koalície “pochody za mier” v roku 2023 podporovali.

Slovensko, vy kresťania, ktorí viete povstať za ešte nenarodený život v tele matky, prečo neviete povstať za svoje už narodené deti a ich budúcnosť. **Pochody za mier** sú takmer úplne ignorované národom. Moje srdce plače, nad tebou Otčina moja, nádej že sa zobudí tá nevesta kroja, stále v srdci horí až po tie krásne hory, už Vstávaj, vstávaj národ holubičí, nastal čas povedať nie zbraniam a hadovi čo syčí..

Dnes v Žiline, zajtra v Ružomberku a v Trenčí...

[Read more](#)

Príspevok na sociálnej platforme Telegram reagujúci na nízku účasť na “pochodoch za mier”.

Ohlas na vystúpenie R. Fica v Rossija 1 v informačnom priestore na Slovensku

Vystúpenie Roberta Fica v ruskej štátnej televízii Rossija 1, známej šírením propagandy, vyvolalo na Slovensku búrlivú diskusiu. Príspevky s touto témou zaznamenali celkovo takmer 820 tisíc videí, z toho za prvú polovicu novembra 2024 to bolo takmer 530 tisíc videí.

Samotné vystúpenie obsahovalo množstvo zavádzajúcich informácií a neprávď a vyvolalo ostrú kritiku na Slovensku aj v zahranicií. Premiérovi sa vyčíta, že miesto riešenia domácich problémov slúži záujmom Moskvy a že sa v prípade agresie Ruskej Federácie voči Ukrajine postavil na stranu Kremľa. Veľké množstvo publikovaných príspevkov teda tvorili tie, ktoré uvedené vystúpenie hodnotili ako poškodzujúce záujmy SR a EÚ. Bolo samozrejme zazamenané množstvo príspevkov obhajujúcich krok predsedu vlády a kritizujúcich "liberálne" médiá a politikov za to, že nechápu politiku na "všetky strany".

Vystúpenie premiéra Fica v propagandistickej relácii televízie Rossija 1 malo silné polarizačné účinky na obyvateľov Slovenska aj v prvej polovici novembra 2024 a pravdepodobne naďalej vyvoláva hlbokú nedôveru spojencov Slovenska v EÚ a NATO.

E. Ako dosiahnuť pozitívnu zmenu

Dezinformácie a nepriateľská propaganda predstavujú vážnu hrozbu pre demokratické spoločnosti. Ich šírenie podkopáva dôveru v inštitúcie, polarizuje spoločnosť a môže mať negatívny vplyv na spoločenské, ale aj politické rozhodnutia. Preto je nevyhnutné prijať komplexný a dlhodobý prístup k ich riešeniu.

- **Vzdelávanie ako základ.** Vzdelávacie opatrenia, inštitucionálne kroky a podpora občianskej spoločnosti predstavujú kľúčové oblasti v boji proti dezinformáciám. V oblasti vzdelávania je nevyhnutné začleniť mediálnu gramotnosť do školských osnov. Okrem toho je dôležité organizovať workshopy a semináre pre novinárov, politikov a širokú verejnosť, aby sa zvýšilo povedomie o rizikách dezinformácií a nepriateľskej propagandy a možnostiach, ako ich efektívne odhaľovať a potláčať.
- **Inštitucionálne zmeny.** Na inštitucionálnej úrovni je potrebné upresniť agendu špecializovaných útvarov zameraných na riešenie hybridných hrozieb. Tieto útvary by mali zabezpečiť koordináciu medzi štátnymi orgánmi, akademickou obcou a občianskou spoločnosťou, čím by sa zlepšila efektivita boja proti dezinformáciám. Zároveň je kľúčové posilniť spoluprácu s medzinárodnými organizáciami, aby sme mohli zdieľať skúsenosti a osvedčené postupy s inými krajinami, ktoré čelia podobným výzvam.
- **Nezávislé organizácie a investigatívni žurnalisti by mali pomáhať transparentne odhaľovať dezinformácie a propagandu** na Slovensku. Hlavné nepretržitým odhaľovaním a vysvetľovaním týchto aktivít sa v dlhodobom horizonte posilní odolnosť a zvýši sa povedomie v spoločnosti. Opakované odhaľovanie a vysvetľovanie dezinformácií pomáha ľuďom rozpoznávať manipulatívne techniky. Vzdelávanie verejnosti o tom, ako funguje propaganda a aké sú znaky dezinformácií, môže znížiť ich šírenie a dopad na spoločnosť.